

Književna poročila.

E. Gangl: Sfinga. Drama v štirih delih. Ljubljana, 1922. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Cena vezani knjigi 13.— Din.

Če bi režiser vse nastopajoče osebe posadil za mizo sredi odra in bi sprožil te čudne deklamacije in ta nenaravna modrovanja, bi gledalec imel od drame vse, kar mu more dati. In dati mu more samo besede; besede, nobenega pravega dejanja, kamoli dramatičnega dejanja.

Niti ena oseba ne živi, ni verjetna; vse so zgolj — papir. Papir, slab papir je tudi Poljakov samogovor o rajnki materi; ta samogovor z očitki res precej čudni ženi Katki je nenaraven in prisiljen, oduren in nemogoč. Hudo je, da takle samogovor — samogovore moderna dramatika odklanja — hoče pojasniti duševno razmerje med možem in ženo. Zdi se mi pa, da je avtor bolj kot to hotel pritisniti na solzne žleze gledalca, prav za prav: poslušalca, kakor je to takisto storil «V dolini solz», zbirki treh enodejank.

Ampak prava drama je slika dejanskega življenja. V njej ne sme biti umetničenja in besednega igranja; pokazati marveč mora resnično ali vsaj verjetno, dozdevno življenje. Drama ni lirika, ni filozofija, najmanj pa ni karikatura filozofije!

«Sfinga» ni igralna; a če bi jo igrali, bi se šele pokazalo, da nikakor ni za oder. Tudi najspretnější režiser bi ji le iztežka dal vsaj nekaj živega gibanja in vsaj nekaj dramatičnih odtenkov. Napetosti, ki manjka popolnoma, ji seveda ne bi mogel vlti.

«Sfinga» kot odrska drama torej ocene ne prenese; kot o knjigi z neko gotovo tendenco se dá o nji govoriti.

Med branjem sem spočetka mislil na Gončarovega «Obloмова», a spomin me je vlekel še nekamo. Končno pa mi je na str. 114. avtor sam pokazal svoj vir. To je Tomaž Carlyle, znani škotski učenjak (1795—1880), čigar misli in nauke o delu in o uspehu dela je l. 1916. izvlečkoma izdala znana založba v Lipskem «Die blauen Bücher» pod naslovom «Arbeiten und nicht verzweifeln».

Pa to ni nič hudega. Nekateri misli so prav lepe in modre. Škoda je le, da so njih nosilci čisto nemogoče osebe. Kako strašno je, da daje — preprosta postrežnica, vdova ponesrečenega zidarja, lekcije iz nekakega življenjskega modroslovja gimnazijskemu suplentu, filozofu vseučiliščniku in vsem drugim. Čudovita ženska govori v sentencah kakor kak star profesor. Učene modrosti kar poka sicer tudi Katka, suplentova žena; modruje še Anka, njegova sestra, in modruje igralka Lina, ki so vse menda ravno toliko «izobražene», da se znajo gosposko oblačiti. Ampak poseka jih nenavadna postrežnica. V njen modroslovni seminar hodijo vsi od suplenta do igralkine Line. Zato morda ni čudno, da ta hišna modrica občuje z vsemi tako nekako po domače, kot enaka z enakimi! Zakaj njena duševnost je tako globoka, da ji celo v prostem govoru (zopet samogovoru) o življenju kar vró nekakšni stih, ki jih «pol govori — pol poje» (str. 47)! Kaj se ji mara!

Vsi ti ženski modrijani so se mi smilili. Zakaj tako napeto modrujoča ženska je kakor politikujoča — baba: ob ves čar ženskosti je! In zoprna je, zoprna, ker je nenaravna in prisiljena!

Zato je v tej knjigi tudi dikcija nenaravna in prisiljena, priskutna in dostikrat celo neslovenska. —

Imamo lepo gledališče, a svojega dramatičnega slovstva nimamo še dosti. Vsakega novega dramatičnega dela bi se morali veseliti. Ali s »Sfingo« si res ne bomo nič pomagali. Škoda!

Ivan Zorec.

Novi prevodi iz Shakespearja.*

Bližamo se časom, ko široke plasti naših državljanov ne bodo obvladovale v popolni meri drugega jezika, razen domačih narečij; le-ta bodo morala služiti v veliko večjem obsegu kot doslej pri posredovanju tujih literatur. Na žalost pa še s svojo osamosvojitvijo v tej točki nismo dospeli predaleč. Kjer bi morale stati lepe, dovršene edicije tujih klasikov, zijajo širom jugoslovanske književnosti praznine, in občinstvo nima kaj vzeti v roke. Res, da prihajajo dnevno novi prevodi — plevel in žito — brez izbire. Hvalevredno je torej, da so osredotočili naši literarni zavodi in od njih zaposleni prevajalci svoj trud okrog nekaterih najvažnejših nalog. Tako smo, recimo, dolžni svojemu ugledu v evropski javnosti, omisliti si popolnega Shakespearja v prevodu; večja monografija o pesniku bi bil dostojen zaključek takega dela. Pri Slovencih leži delo prevajanja na Župančičevih ramah, pri Hrvatih se je pridružil neutrudnemu Bogdanoviću sedaj šenoa; njuni prevodi izhajajo pod okriljem Matice Hrvatske; pri nas se delita dve novejši podjetji v nalogo: Tiskovna zadruga in Nova založba. Sedaj, ko leže sadovi tega sistematskega prizadevanja že deloma pred nami, je primerno, da mu posvetimo nekaj vrstic. Mogoče se nam tako odkrije, kaj lahko dosežemo, kam dospemo ob dosedanjem načinu dela.

Začnem s pripazko, da se bore naši prelagatelji tako rekoč golih prsi s Shakespearjem. Imena vrednih anglističnih pripomočkov je doslej v naših krajih bore malo; o vzrokih tega pomanjkanja ni treba razpravljati. Treba le, da ta nedostatek čim brže odpravimo, da ne zraste med nami in drugim svetom kitajski zid. Od pesnika prelagatelja sicer nikdo ne zahteva globlje filološke naobrazbe, a imeti mora vpogled v vprašanja shakespeariske tekstne kritike, da ne bo uporabil za svoj prevod prve izdaje, ki mu pride v roke, da se tudi more spoznati med inačicami in konjekturami. Tudi v shakespeariski tekstni kritiki je mogoč napredok; novejša šola je pomedla z različnimi izboljševalnimi predlogi, ki jih je iznesla »preanglistična doba« (A. Schröder, Neuere und neueste Shakespear-Ausgaben und die Kritik des Textes. GRM I, 119). Bogdanoviću je služila n. pr. pri prevodu Otela (leta 1919.) Dicejeva recenzija (l. 1857—1866.); A. Schröderjev paralelni ponatis Otela, obsegajoč besedilo 1. kvartne in 1. folijske izdaje z varijantami 2. folijske, mu je očitno ostal nepoznan (Heidelberg, Winter 1909). Ni treba omeniti, da je tudi Delius 1854—1861 et pass. že zastarel. Kot slovarski pripomoček je služil pri nas in pri Hrvatih samo A. Schmidt, Shakespearlexikon in ne tudi Onionsov The Oxford Shakespeare Glossary (Clarendon Press 1911). Poslej se bo moral rabiti še tudi Shakespearjev slovar, ki ga je izdelal L. Kellner, znameniti literarni zgodovinar (Tauchnitz, Leipzig

* 1. Julije Cezar. Tragedija u pet činova. Preveo dr. Milan Bogdanović. Zagreb 1920. Izvanredno izdanje Matice Hrvatske. 148 str.

2. Julij Cezar. Založba v petih dejanjih. Poslovenil Oton Župančič. Druga izpremenjena izdaja. Ljubljana 1922. Nova knjižnica 7. Založila in izdala Nova založba v Ljubljani.

3. Kralj Henrik IV. Prvi dio. Preveo Milan šenoa. Zagreb 1922. Izvanredno izdanje Matice Hrvatske. 84 str.

4. Na tri kralja ili kako hoćete. Komediya u pet činova. Preveo dr. Milan Bogdanović. Zagreb 1922. Izvanredno izdanje Matice Hrvatske. 125 str.